NAPLÓ

Irta: Lakatos László

5.

Az elmult éjszaka kisebb társaságban Krudy Gyulával lehettem együtt. Gyula vidám volt, gondtalan, kedvesen csipkelődő, beszédes és meleg. Elnéztem, amint ott ült a kávéházban az éjszakai órákban. Szép nagy, oldalt negédesen lehajtott fejét néztem, amelynek fekete haja most őszül, a szélen szép ezüst koronát fonva. Őt néztem (ő nem látta, hogy figyelem) és mindenben, a keze tartásában, abban, hogyan csavarja arisztokratikus lábait egymásba, miként tartja a cigarettát, dióbarna szeme hogyan néz fáradt bölcsességgel és mégis annyi életörömmel, mondom minden mozdulatában és azonkivül a szavaiban is annyi nemességet találtam, hogy szinte attól kellett tartanom, hogy baráti beszélgetés közben elárulom azt a nagy tiszteletet, amit Krudy Gyula iránt titokban érzek, de ami szavakban kimondva feszélyezné a barátság közvetlen melegét. Tréfálkozó beszélgetés közben tovább néztem őt és az ő még biológiaian is nemes lénye, hirtelen valami nagy fölfedezésre vezetett. Ő az igazi magyar gentry, Krudy Gyula. Az ő alakjában látom igazolva mindazt a sok romantikusan nemes szépséget, amit a régibb irók munkáiban a magyar gentryről olvastam. Régebben szinte lázas szenvedélylyel kutattam a magyar gentrynek e nemes emberpéldányait. De nem találtam rájuk sem a képviselőházban, sem a vármegyei közigazgatásban, ahol — akárhogyan is kerestem — leginkább csak kulturátlan emberekkel találkoztam, akiknek még a léhasága sem volt kedves. Most már tudom. Nem az volt az igazi gentry. Azok az emberek csak két-három nemzedék óta gentryk és vagy a felvidéki fölcseperedett parasztoknak vagy a délvidéki sváb városok

polgárainak uratjátszó ivadékai. Az igazi sok-nemzetségü gentry, az ma már nincs. Vagy mágnás lett belöle vagy kipusztult. A régi magyar gentry már csak kevés ivadékban él és Krudy Gyula ezek közé tartozik, aminthogy ezek közé tartozott, aminthogy igazi, nemes magyar gentry volt a mi szegény társunk, a példátlanul nagy kulturáju Cholnoky Viktor is. Mind a kettö régi nemzetségből származott és nemzetségeiknek nem is lehetett más rendeltetése, mint az, hogy évszázadokon át éljenek és öntudatlanul gyüjtsék az erőt, csak azért, hogy egy-egy ivadékunk — Gyula és Viktor — pazar erővel szórják szét mindazt a lelkitehetséget, ami öbennük felhasználatlanul felgyülemlett... De ez már biológia és a biológia most nem érdekel . . . Számomra (mig Krudyt néztem és mig közben szegény Cholnokyra is gondoltam) az volt a legnagyobb boldogság, hogy mégis csak két iró az, aki a magyar gentry nemes fajtájának a késöi, polgári világban szerez fényt és becsületet . . . És most már abban is biztos vagyok, hogy a legfinomabb és legigazibb magyar arisztokraták — Eötvös József, Jósika Miklós és Kemény Zsigmond voltak.